

ความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน
ศึกษารณีนี ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
Local People's Awareness in Mangrove Forest Conservation:
A Case Study of Khokkham Sub-district, Muang District,
Samutsakhon Province.

ณัฏฐ์ณริน พูลสวัสดิ์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความตระหนักและความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ศึกษารณีนีตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรเป้าหมาย คือ ประชาชนท้องถิ่นที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 250 ครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว การทดสอบการแตกต่างระหว่างกลุ่มสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับสูง ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ได้แก่ อาชีพ (0.001) ประสบการณ์การได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่ง (0.01) เพศและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (0.05) ปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการศึกษา คือ ประชาชนมีการ

¹นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

รับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย ตลอดจนให้ความสำคัญในการประกอบอาชีพมากกว่า ทำให้ประชาชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยมีข้อเสนอแนะจากงานวิจัยว่า ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความสำคัญ และความรู้ที่ถูกต้องของทรัพยากรป่าชายเลนให้แก่ประชาชนท้องถิ่นให้มากกว่าเดิม รวมทั้งภาครัฐ ภาคท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากขึ้น สำหรับข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างความตระหนักของประชาชนท้องถิ่น ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้แก่ประชาชนท้องถิ่นเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าชายเลนในท้องถิ่น พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงข้อดีหรือประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างจริงจังจริงใจเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

คำสำคัญ: ป่าชายเลน การอนุรักษ์ทรัพยากร ความตระหนักของประชาชน

Abstract

The purpose of this quantitative research is to study local people's awareness and differences in factors affecting their awareness in the Mangrove Forest Conservation at Khokkham sub-district, Muang district, Samutsakhon province. The research employed the questionnaire to collect data from 250 locals as head of households or the representatives, 18 years old and older. Data were analyzed with One-way ANOVA, and *t*-test. The qualitative study involved the in-depth interview to present acquired data with descriptive analytical method.

The findings of the research indicated that most locals were highly aware of the Mangrove Forest Conservation. The study of influence factors on awareness suggested occupation affecting awareness, having statistically significant 0.001, while earlier experiences in coastal erosion yielded statistical significant 0.01. In addition, gender and knowledge on the Mangrove Forest Conservation reveal statistically significant 0.05. The problems and obstacles derived from this study started with local people perceiving less information, instead focusing more on livelihoods, and the locals were uninterested in getting involved with the Mangrove Forest Conservation.

The recommendation of the research found that frequent distribution of critical data distribution and accurate knowledge related to local people, including the government and local administration should emphasize on encouraging the locals to participate more often in the Mangrove Forest Conservation. In order to raise the local people's awareness in the Mangrove Forest Conservation, they must be informed of significant value of the Mangrove Forest as well as the useful benefits derived from proactive conservation, which considered as motivating the locals to increase their awareness of the Mangrove Forest Conservation.

Keywords: mangrove forest conservation, forest conservation, people's awareness

บทนำ

มนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด ทั้งนี้เพราะทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้มนุษย์ได้รับปัจจัยสี่ ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย และเนื่องจากความจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร ส่งผลให้เกิดการแข่งขันการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ จึงมีผลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรมและเกิดภาวะการขาดแคลนรวมทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ในประเทศไทยปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเภทป่าไม้ถูกทำลายจนเกิดความเสียหายและลดลงจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2504 - 2525 เป็นช่วงที่พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยหายไปมากที่สุดหลังจากมีการเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาโดยมุ่งเน้นในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ มีจุดมุ่งหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ถือได้ว่าเป็นช่วงต้นกำเนิดความเสียหายของทรัพยากรป่าไม้ในประเทศไทย (มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, 2555)

ทรัพยากรป่าชายเลนถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อระบบนิเวศชายฝั่งรวมทั้งการเป็นแหล่งอาหารและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำเป็นฉากรกบังคลื่นลมและพายุ ซึ่งช่วยลดความรุนแรงของคลื่นลม ปกป้องการกัดเซาะชายฝั่ง และช่วยในการดักจับตะกอนด้วย นอกจากนี้ ยังมีคุณค่าต่อมนุษย์ทั้งด้านการประมง ซึ่งเป็นการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ โดยสาเหตุการลดลงของทรัพยากรป่าชายเลน เนื่องจากมี

การบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำนาเกลือ การทำ การเกษตร การทำเหมืองแร่ การขยายตัวของเขตเมือง การท่องเที่ยวและการ อุตสาหกรรม โครงการพัฒนาพื้นฐานต่าง ๆ และที่สำคัญคือการบุกรุกพื้นที่ ป่าชายเลนเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะการทำนากุ้ง

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดซึ่งมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลเป็นระยะ ทางรวม 42.78 กิโลเมตร (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2553) และ กำลังประสบกับปัญหาการลดลงของทรัพยากรป่าชายเลน ส่งผลให้จังหวัด สมุทรสาครเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งตำบลโคกขามเป็นหนึ่งในตำบลของ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีปัญหาการลดลงของทรัพยากรป่าชายเลน เนื่องมาจากการใช้ประโยชน์ที่ดินชายฝั่งทะเลเพื่อเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงบ่อกุ้ง จึงทำให้พื้นที่ป่าชายเลนที่เปรียบเสมือนกำแพงธรรมชาติป้องกันคลื่นลมได้ ถูกทำลายลงไป ฉะนั้นจึงทำให้เกิดกระแสการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร ป่าชายเลนขึ้นมาในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นหนึ่งใน ตัวช่วยในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ในปัจจุบันกระแสการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนมีเพิ่ม มากขึ้น มีการรักษาพื้นที่ป่าชายเลนที่มีอยู่ให้คงไว้ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลาย ฝ่ายร่วมมือกันฟื้นฟูและอนุรักษ์อย่างจริงจัง มีการเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนโดยการ ปลูกป่าชายเลน รวมทั้งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้จัดทำแผนประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับป่าชายเลนเพื่อกระตุ้นให้ผู้ใช้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าชายเลนได้ ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงความ ตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยทำการ ศึกษาในพื้นที่ ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งกำลังประสบ

กับปัญหาความเสื่อมโทรมและการลดลงของทรัพยากรป่าชายเลน โดยผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะสามารถนำมาช่วยปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าชายเลนที่เกิดขึ้นให้ลดน้อยลง เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ศึกษากรณีตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อทดสอบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ศึกษากรณีตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความตระหนักของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยทำการศึกษากับประชาชนท้องถิ่นที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ 3 บ้านสหกรณ์ 1 และหมู่ 8 บ้านสหกรณ์ ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีพื้นที่ที่มีอาณาเขตติดกับแนวชายฝั่งทะเล และได้อยู่อาศัยมาแล้วเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 250 คน

สมมติฐานการวิจัย

ประชาชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยจิตวิทยาแตกต่างกันมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนท้องถิ่นที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ในหมู่ 3 บ้านสหกรณ์ 1 และหมู่ 8 บ้านสหกรณ์ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร (ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตติดกับแนวชายฝั่งทะเล) และมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่มาแล้วอย่างน้อย 1 ปีจำนวน 671 ครัวเรือน

การสุ่มตัวอย่าง

การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973: 725 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดา บริสุทธิ์, 2540: 71) โดยจากการคำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือนเท่ากับ 250 ครัวเรือน ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 ครัวเรือน

การสุ่มตัวอย่างเพื่อหาครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างจำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้สูตรการเลือกตัวอย่างที่เป็นสัดส่วน (สิน พันธุ์พินิจ, 2549: 124) หลังจากใช้สูตรการคำนวณเพื่อหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านจะได้กลุ่มตัวอย่าง หมู่ 3 จำนวน 83 ครัวเรือน และหมู่ 8 จำนวน 167 ครัวเรือน เท่ากับ 250 ครัวเรือน

ในการเก็บข้อมูลจากจำนวนครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) คือเก็บข้อมูลแบบครัวเรือนเว้นหนึ่งครัวเรือนเพื่อให้เกิดการกระจายตัวของข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม และหากไม่พบครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จะทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนถัดไปซึ่งจะเก็บข้อมูลแบบครัวเรือนเว้นหนึ่งครัวเรือนเช่นเดียวกัน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่อาศัยอยู่ในหมู่ 3 บ้านสหกรณ์ 1 และหมู่ 8 บ้านสหกรณ์ ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จากจำนวนครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 ครัวเรือน โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถามที่แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม

ส่วนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ส่วนที่ 4 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน

ส่วนที่ 5 ความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ส่วนที่ 6 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 คน ได้แก่

- ภาคท้องถิ่น ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม และรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม (รักษาการผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม) รวมจำนวน 2 คน

- ภาครัฐ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 บ้านสหกรณ์ 1 และผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 บ้านสหกรณ์รวมจำนวน 2 คน

- กลุ่มเครือข่าย ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้และปฏิบัติการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มหาชัยฝั่งตะวันออก) จังหวัดสมุทรสาครซึ่งเป็นแกนนำเครือข่ายรักษ์อ่าวไทยตอนบน ตัวแทนกรรมการคณะทำงานศูนย์เรียนรู้และปฏิบัติการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มหาชัยฝั่งตะวันออก) จังหวัดสมุทรสาคร

และปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นอย่างไม่เป็นทางการรวมจำนวน 3 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (frequency) อัตราส่วนร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และใช้สถิติ t-test และสถิติการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One Way ANOVA) ทำการวิเคราะห์จำแนกอิทธิพลของแต่ละตัวแปรโดยวิธี Scheffe'

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

- ปัจจัยส่วนบุคคล

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.60 มีอายุระหว่าง 36 - 50 ปี ร้อยละ 40.40 โดยอายุเฉลี่ย 51 ปี มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ร้อยละ 48.00 ประกอบอาชีพประมง ร้อยละ 39.60

- ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม

จากการศึกษาปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,000 บาทและต่ำกว่า ร้อยละ 50.40 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คนและต่ำกว่า ร้อยละ 60.00 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลา 26 - 50 ปี ร้อยละ 55.60 มีลักษณะการถือครองที่ดินในลักษณะเป็นเจ้าของที่ดิน ร้อยละ 75.60 โดยมีจำนวนพื้นที่ที่ถือครอง 20 ไร่ และต่ำกว่า ร้อยละ 43.60 ส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ร้อยละ 74.80 มีระยะทางจากที่พักอาศัยถึงแนวพื้นที่ชายฝั่ง 1,001 - 2,000 เมตร ร้อยละ

62.00 ไม่เคยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน ร้อยละ 56.40 และไม่เคยได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่ง ร้อยละ 67.20

- ปัจจัยจิตวิทยา

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับต่ำ ร้อยละ 92.80 มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก ร้อยละ 49.20 มีคะแนนการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนในระดับสูง ร้อยละ 98.80

- ความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับสูง ร้อยละ 86.40

- การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัย

54 เศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยจิตวิทยากับความตระหนักของประชาชน
Integrat... Social Science Journal
ท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม t-test สถิติการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One Way ANOVA)

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน พบว่า ปัจจัยเพศแตกต่างกันมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยอาชีพแตกต่างกันมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ปัจจัยประสบการณ์การได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกันมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีความตระหนัก

ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยจิตวิทยากับ ความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง (One-way Analysis of Variance and t-test)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่าความน่าจะเป็น (P-value)
เพศ				0.041*
ชาย	129	73.12	4.72	
หญิง	121	71.86	5.03	
อายุ				0.076
18-35 ปี	30	74.27	5.26	
36-50 ปี	101	72.53	5.18	
51-65 ปี	80	72.49	4.19	
66 ปีขึ้นไป	39	71.15	5.00	

ตารางการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยจิตวิทยากับความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง (One-way Analysis of Variance and t-test)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่าความน่าจะเป็น (P-value)
ระดับการศึกษา				0.426
ไม่ได้รับการศึกษา	27	71.63	5.79	
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	32	71.91	4.89	
ประถมศึกษาปีที่ 4-6	120	72.43	4.17	
มัธยมศึกษาปีที่ 1-3	12	73.00	4.26	
มัธยมศึกษาปีที่ 4-6	15	72.33	3.62	
ปวช. - ปวส.	20	72.50	6.56	
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	24	74.63	6.45	
อาชีพ				0.000***
ประมง	99	72.12	4.35	
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	60	72.53	4.52	
รับจ้างทั่วไป	49	71.51	5.17	
รับราชการ	7	76.14	8.47	
รัฐวิสาหกิจ นักเรียน นักศึกษา และอาชีพอื่นๆ	5	67.40	7.20	
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	15	76.73	3.28	
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	15	74.07	4.30	
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	60	72.53	4.52	
รับจ้างทั่วไป	49	71.51	5.17	

ตารางการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมและปัจจัยจิตวิทยากับความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง (One-way Analysis of Variance and t-test)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่าความน่าจะเป็น (P-value)
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				0.095
8,000 บาทและต่ำกว่า	126	72.22	72.22	
8,001 - 16,000 บาท	93	73.68	73.68	
16,001 - 24,000 บาท	20	73.45	73.45	
24,001 บาทขึ้นไป	11	70.45	70.45	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว				0.492
4 คนและต่ำกว่า	150	72.81	4.43	
5 - 8 คน	92	72.11	5.66	
9 - 12 คน	8	71.63	3.81	
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน				0.118
25 ปีและต่ำกว่า	30	73.80	4.84	
26 - 50 ปี	139	72.70	4.88	
51 ปีขึ้นไป	81	71.77	4.67	
ลักษณะการถือครองที่ดิน				0.533
เจ้าของที่ดิน	189	72.39	4.96	
เช่า	35	73.37	5.20	
เช่าซื้อ	26	72.27	3.99	

ตารางการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมและปัจจัยจิตวิทยากับ ความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง (One-way Analysis of Variance and t-test)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่าความน่าจะเป็น (P-value)
การได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง				0.009**
ไม่เคย	168	73.04	4.93	
เคย	82	71.32	4.62	
การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน				0.186
ระดับต่ำ	232	72.11	4.73	
ระดับปานกลาง	16	71.65	5.46	
ระดับสูง	2	70.23	9.68	
ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน				0.012*
ระดับน้อย	6	67.17	8.45	
ระดับปานกลาง	121	72.27	4.39	
ระดับมาก	123	73.01	5.04	
การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน				0.513
ระดับปานกลาง	3	70.67	14.47	
ระดับสูง	247	72.53	4.75	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน สามารถสรุปได้ว่า เพศ อาชีพ ประสบการณ์การได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะ และ ความรู้ที่แตกต่างกันมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน แต่อาชีพและความรู้ไม่สามารถสรุปได้ว่าคู่ใดแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ที่ละคู่ของอาชีพและความรู้ กับความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยการทดสอบของ Scheffe' ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของอาชีพที่แตกต่างกัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพประมงมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรัฐวิสาหกิจอาชีพนักเรียน นักศึกษา และอาชีพอื่น ๆ และกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรัฐวิสาหกิจ อาชีพนักเรียน นักศึกษา และอาชีพอื่น ๆ มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน

ตารางการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของอาชีพ กับความ
 ตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยใช้วิธีของ Scheffe'

ตัวแปรและ กลุ่มย่อย	ประมง	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้าง ทั่วไป	รับ ราชการ	รัฐ วิสาหกิจ นักเรียน นักศึกษา และอาชีพ อื่น ๆ	พนักงาน /ลูกจ้าง บริษัท เอกชน	แม่ บ้าน/ พ่อ บ้าน
อาชีพ							
ประมง							
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-0.41						
รับจ้างทั่วไป	0.61	1.02					
รับราชการ	-4.02	-3.61	-4.63				
รัฐวิสาหกิจนักเรียน นักศึกษา และ อาชีพอื่น ๆ	4.72	5.13	4.11	8.74*			
พนักงาน/ลูกจ้าง บริษัทเอกชน	-4.61*	-4.20*	-5.22*	-0.59	-9.33*		
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	-1.95	-1.53	-2.56	2.08	-6.67	2.67	

* คู่ที่มีความต่าง

กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้แตกต่างกัน มีความตระหนักของประชาชน
 ท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่
 ของความรู้ที่ต่างกัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการ
 อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อยมีความตระหนักในการอนุรักษ์

ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อยมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก

ตารางการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนกับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยใช้วิธีของ Scheffe'

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ระดับน้อย	ระดับปานกลาง	ระดับมาก
ระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน			
ระดับน้อย			
ระดับปานกลาง	-5.10*		
ระดับมาก	-5.84*	-0.73	

* คู่ที่มีความต่าง

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

1. ปัญหา/อุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากการศึกษาในเรื่องของปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นได้ว่ามีปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนภายในท้องถิ่น สามารถอธิบายได้ดังนี้

- การทำนาแก้ง จากการศึกษาพบว่าการทำนาแก้งติดกับชายฝั่งทะเล เป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน เนื่องจากการปล่อยน้ำเข้าออก นาแก้งเป็นการดูดและพัดพาของดินตะกอนที่อยู่บริเวณป่าชายเลน ทำให้ดินไม่ ยึดติดกับต้นกล้าส่งผลต่อการปลูกป่าชายเลน เป็นสาเหตุหนึ่งในการตายของ ต้นอ่อนและการไม่เจริญเติบโตของพันธุ์พืช

- การขุดดินไปขาย จากการศึกษาพบว่า การขุดดินไปขายของ ชาวบ้านเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่สำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน เนื่องจากการขุดดินไปขายทำให้ดินซึ่งถือได้ว่ามีส่วนสำคัญต่อการเจริญเติบโต ของพันธุ์ไม้ได้รับผลกระทบ ส่งผลต่อการยึดเหนี่ยวของรากและต้นอ่อนของ พันธุ์ไม้ในป่าชายเลน

- น้ำเน่าเสีย จากการศึกษาพบว่าปัญหาน้ำเน่าเสียมีส่วนสำคัญเช่น เดียวกันในการส่งผลกระทบต่อ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ซึ่งมีสาเหตุมา จากการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและการทำเกษตรกรรมประมง สัตว์น้ำริมชายฝั่ง รวมถึงการพัดพาของขยะมาจากแม่น้ำสายต่าง ๆ ทำให้เกิด การเน่าเสียของน้ำและส่งผลกระทบต่อ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

- คลื่น/ลม จากการศึกษาพบว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มักเกิดปัญหาอุปสรรคซึ่งได้แก่ ปัญหา คลื่น/ลมแรง ส่งผลให้การปลูกต้นอ่อน ของพันธุ์ไม้ป่าโกงกางได้รับความเสียหายจากคลื่นลมแรง บางส่วนหลุดปลิวไป ตามแรงน้ำ บางส่วนตาย จึงทำให้การปลูกไม้ป่าชายเลนไม่ประสบความสำเร็จ เท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาทางธรรมชาติที่ได้กล่าวมา

- ขาดความร่วมมือร่วมใจ จากการศึกษาพบว่าประชาชนท้องถิ่นมี ความร่วมมือร่วมใจในการให้ความสนใจต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนไม่ มากเท่าที่ควร ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นมีไม่มากนัก

- งบประมาณ จากการศึกษาพบว่าค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนยังไม่มีมากเท่าที่ควร เช่น การปักไม้ไผ่ชะลอคลื่น

ซึ่งการปกป้องไม่เผลอคลื่อนั้นมีส่วนสำคัญในการป้องกันต้นอ่อนที่เพิ่งปลูกจากคลื่อนได้ในระดับหนึ่ง และการปกป้องไม่เผลอคลื่อนจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมหาศาล ดังนั้น งบประมาณจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นไปอย่างล่าช้า

2. ปัญหา/อุปสรรคในการเสริมสร้างความตระหนักของประชาชนท้องถิ่น

นอกจากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแล้ว ทั้งนี้จะต้องทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างความตระหนักที่จะส่งผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งถือเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- การประกอบอาชีพ จากการศึกษาพบว่าปัญหาลำดับแรกของการสร้างความตระหนักของประชาชนท้องถิ่น คือ การประกอบอาชีพ ซึ่งประชาชนท้องถิ่นจะให้ความสนใจกับการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงชีพภายในครัวเรือนมากกว่า ทำให้ประชาชนท้องถิ่นไม่มีเวลาในการให้ความสนใจเรื่องของความตระหนักต่อทรัพยากรป่าชายเลนภายในท้องถิ่นมากเท่าที่ควร

- ขาดความกระตือรือร้น จากการศึกษาพบว่ายังมีชาวบ้านส่วนใหญ่ที่ยังไม่เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าชายเลน เนื่องจากยังมีประชาชนท้องถิ่นที่ไม่ได้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าชายเลน รวมถึงประชาชนท้องถิ่นที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับทรัพยากรป่าชายเลนโดยตรง ทำให้ประชาชนท้องถิ่นมองข้ามความสำคัญของทรัพยากรป่าชายเลน จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับทรัพยากรป่าชายเลนในท้องถิ่นมากนัก

- ขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าชายเลนที่ถูกต้อง เนื่องจากประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความเข้าใจที่ผิดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงใกล้กับพื้นที่ป่าชายเลน เช่น ข้อคำถาม การเพาะเลี้ยง

สัตว์น้ำ เช่น การเลี้ยงกุ้ง ในพื้นที่ป่าชายเลนไม่ส่งผลกระทบต่อ ๑ ต่อระบบนิเวศป่าชายเลน ซึ่งเป็นข้อคำถามความรู้เชิงลบ โดยกลุ่มตัวอย่างตอบผิดถึงร้อยละ 43.60 แสดงให้เห็นว่าประชาชนท้องถิ่นยังขาดความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ดี

3. ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากผลการศึกษาปัญหา/อุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่านอกจากการดำเนินการที่ท้องถิ่นได้ปฏิบัติกันมาแล้วนั้น กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะแนวทางเพื่อเป็นแนวทางที่อาจจะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้

- การสนับสนุนจากภาครัฐ จากการศึกษาพบว่าภาครัฐควรเข้ามา มีบทบาทต่อการส่งเสริมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการอนุรักษ์ต้องอาศัยการสนับสนุนหลายอย่างจากภาครัฐ เช่น งบประมาณ เป็นต้น เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนท้องถิ่นเกิดความตระหนัก และส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติต่อทรัพยากรป่าชายเลนมากยิ่งขึ้น

- สนับสนุนให้ความรู้แก่ประชาชนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ทั้งนี้จะต้องเป็นความรู้ที่สร้างประโยชน์อย่างรอบด้านให้แก่ทั้งตัวของประชาชนท้องถิ่นและทรัพยากรป่าชายเลนภายในท้องถิ่นด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการชักนำและจูงใจให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในท้องถิ่นให้เพิ่มมากขึ้น

4. ข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างความตระหนักของประชาชนท้องถิ่น

นอกจากการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างความตระหนักของประชาชนท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นจะต้องเสนอแนะถึงแนวทางในการเสริมสร้างความตระหนักให้แก่ทุกภาคส่วน เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้มา

บูรณาการในการส่งเสริมความตระหนักให้เกิดขึ้นกับประชาชนท้องถิ่นต่อไป ซึ่งมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- การปลูกฝังจิตสำนึก จากการศึกษาพบว่าหลาย ๆ ฝ่าย ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี รวมถึงจิตสาธารณะ ให้แก่ประชาชนท้องถิ่นเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าชายเลนในท้องถิ่น ทั้งความสำคัญในด้านการดำรงชีวิตและเพื่อความสมดุลของระบบนิเวศทางธรรมชาติ โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ประกอบกับควรปลูกกระตมสร้างจิตสำนึกอย่างต่อเนื่องให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักหันมาใส่ใจ และให้ความสำคัญแก่ทรัพยากรป่าชายเลนในท้องถิ่นอย่างจริงจัง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในอนาคตต่อไป

- การเผยแพร่ความรู้จากการศึกษาพบว่า ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ให้ความรู้แก่ชาวบ้านในเรื่องของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการไม่ร่วมมือร่วมใจในการส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน และชี้แจงให้เห็นถึงผลกระทบอีกทั้งปัญหาที่อาจจะตามมา เช่น การลดลงของสัตว์น้ำที่ลดลงตามจำนวนทรัพยากรป่าชายเลน หรือปัญหาที่เกิดจากการกัดเซาะชายฝั่ง ส่งผลต่อความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพที่อาจจะเกิดขึ้นกับประชาชนท้องถิ่น พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงข้อดีหรือประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนซึ่งจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมและแสดงออกในการปฏิบัติต่อทรัพยากรป่าชายเลนในทางที่ดีอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 86.40 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

ที่ตั้งไว้ โดยตั้งข้อสังเกตได้จากการที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก ร้อยละ 49.20 และรองลงมามีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.40 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นอย่างดี โดยความรู้ที่นั่นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน สอดคล้องกับแนวคิดของเบนจามิน เอส. บลูม (Benjamin S.Bloom.) (อ้างถึงใน ทวีสินธุ์ สิทธิกร, 2553: 27) ที่ได้แบ่งพฤติกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เจตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทั้ง 3 ประเภทข้างต้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมา 3 ด้าน คือ ความรู้ (knowledge) ทศนคติ (attitude) และการปฏิบัติ (practice) ตามลำดับ ในส่วนของความตระหนักซึ่งเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของพฤติกรรมด้านเจตพิสัยนั้นจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรมทั้ง 3 ประเภท กล่าวคือ พฤติกรรมด้านทักษะพิสัยซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตได้นั้นจะต้องอาศัยพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย และพฤติกรรมด้านเจตพิสัยเป็นส่วนประกอบ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526: 27) ซึ่งจะเห็นได้ว่าความตระหนักเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสัมพันธ์กับการปฏิบัติของบุคคล กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าต่าง ๆ อันได้แก่ ความรู้ ข้อเท็จจริง ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ จะส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดความตระหนักและทัศนคติ ตลอดจนเกิดการปฏิบัติในที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจท์ (Piaget, ม.ป.ป. อ้างถึงใน รัชฎาภรณ์ เจริญพร้อม, 2550: 28) ที่ได้สรุปว่าปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ นั่นคือ การที่คนเรามีการพบปะสังสรรค์ (interaction) กับสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่เกิด โดยที่การพัฒนาทางสติปัญญาด้านความรู้ และการคิดจะมากขึ้นเมื่อมีการพบปะสังสรรค์กันอย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลกับ

สิ่งแวดล้อม ซึ่งการพบปะสังสรรค์นี้ตามความหมายของ เพียเจท์ จะหมายถึง กระบวนการปรับตัวของอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก และการจัดรวบรวม ภายในสมอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลา ประกอบกับในปัจจุบันมีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมรณรงค์ในการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจึงทำให้ประชาชนท้องถิ่นเห็นความสำคัญของ ทรัพยากรป่าชายเลนมากขึ้น จึงส่งผลให้ความตระหนักของประชาชนท้องถิ่น อยู่ในระดับสูง

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการให้คุณค่า ต่อทรัพยากรป่าชายเลนในระดับสูงเช่นเดียวกัน ร้อยละ 98.80 เนื่องจากพื้นที่ อยู่อาศัยและพื้นที่ประกอบอาชีพส่วนใหญ่อยู่ใกล้กับชายฝั่งทะเล ประชาชน ท้องถิ่นส่วนมากมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำประมงเลี้ยงกุ้ง เลี้ยง หอย จับสัตว์น้ำ ซึ่งถือเป็นแหล่งปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของประชาชน ท้องถิ่น ที่ต้องอาศัยการเกื้อกูลระหว่างทรัพยากรป่าชายเลนและการดำรงชีวิต ของมนุษย์ นอกจากนี้ ป่าชายเลนถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของสัตว์น้ำหลากหลาย ชนิด ฉะนั้นความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าชายเลนจึงมีส่วนสำคัญที่ ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำมีจำนวนเพิ่มขึ้น อีกทั้งทรัพยากรป่าชายเลนยังมีส่วน สำคัญในการช่วยสกัดกั้นดินเลน เพิ่มพื้นที่ชายฝั่งที่เกิดจากการกัดเซาะอีกด้วย กลุ่มตัวอย่างจึงเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าทรัพยากรป่าชายเลนควรค่าแก่การ อนุรักษ์ให้เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการรักษาความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศ ประกอบกับในปัจจุบันพื้นที่กำลังประสบกับปัญหาทรัพยากร ป่าชายเลนที่ลดน้อยลง และได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง ซึ่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นทั้งทางด้าน การหาเลี้ยงชีพ เช่น อาชีพประมง ที่ได้รับผลกระทบจากจำนวนสัตว์น้ำที่ลด น้อยลง อีกทั้งผลกระทบที่เกิดจากการกัดเซาะชายฝั่ง ทำให้สูญเสียพื้นที่ดินทั้ง ในการอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ จึงเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีการให้ความ

สำคัญต่อทรัพยากรป่าชายเลนซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดการให้คุณค่าของ Dewey (1939 อ้างถึงใน Werkmeister, W.H., 1970-1973: 40-61) ได้อธิบายความสำคัญของการให้คุณค่าว่า การให้คุณค่าเกิดจากความปรารถนาของบุคคลที่จะปรับตัวให้เข้ากับความจริงและความต้องการของมนุษย์ในสภาพชีวิตของเขา คือ เมื่อบุคคลได้มีประสบการณ์กับปัญหา เช่น ความขาดหรือขัดแย้งกับสิ่งแวดล้อม สิ่งที่เขาให้คุณค่าย่อมเป็นสิ่งที่สนองความต้องการได้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยในสภาพการณ์ของเขา

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ผู้นำท้องถิ่นควรมีการสนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้มากกว่าเดิม ในประเด็นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน การณรงค์ส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าชายเลน โดยผ่านสื่อหลาย ๆ ช่องทาง เพื่อให้ประชาชนท้องถิ่นสามารถรับข่าวสารได้มากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการเผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนท้องถิ่น ประกอบกับให้ความรู้ที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากการประกอบอาชีพประมงบริเวณใกล้กับพื้นที่ป่าชายเลน รวมถึงการทำประมงที่ผิดวิธี ซึ่งถือเป็นสาเหตุหนึ่งของความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าชายเลน อีกทั้งควรมีการเผยแพร่ให้เห็นถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่สามารถแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้ถึงแม้จะต้องอาศัยระยะเวลานาน
3. ภาครัฐ ภาคท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน และควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนในการให้ข้อมูลข่าวสารรวมถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน จะส่งผลให้ประชาชนท้องถิ่นเกิดการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าชายเลนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน และนำผลการศึกษาที่ได้มาปรับใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในอนาคตต่อไป
2. ศึกษาถึงอิทธิพลหรือปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างควมามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของท้องถิ่น รวมถึงความพร้อมและความต้องการในการมีส่วนร่วมส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน
3. ศึกษาวิจัยในประเด็นเดียวกันแต่เปลี่ยนพื้นที่ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในแต่ละพื้นที่ เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ว่าแตกต่างกันหรือไม่ รวมถึงบริบทพื้นที่ วิถีชีวิต ซึ่งอาจนำมาปรับแก้ไขกับปัญหาทรัพยากรป่าชายเลนที่เกิดขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2553). **โครงการการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลน พ.ศ. 2552**. กรุงเทพมหานคร: สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ทวีสินธุ์ สิทธิกร. (2535). **บูรณาการสวนสุขศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2540). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และปกเจริญผล.

มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร. (2555). รายงานสาธารณะ “สถานการณ์ป่าไม้ไทย 2555”. (online). Available: http://www.seub.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=927:seubnews&catid/.

รัฐภากรณ์ เจริญพร้อม. (2550). ความตระหนักของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของฝุ่นละอองต่อระบบนิเวศในเขตอุตสาหกรรมเมือง หินปูนและโรงโม่ บด และย่อยหิน กรณีศึกษา ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สิน พันธุ์พินิจ. (2549). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์.

Werkmeister, W. H., (1971). AN INTRODUCTION TO CRITICAL THINKING. LincolnNebraska: John Publishing Company.